

treballa en el món de la protecció de menors, de les anomalies i la terapèutica de la infància, de la psiquiatria, de la psicologia, de la pedagogia, de l'ensenyament ras i curt. Si el seu pare, autèntic creador de la protecció de menors i de l'estudi de les anomalies de la infància a casa nostra, hagué d'ésser com tots els Folch i Torres un autodidacte, ell, el nostre doctor Folch, va poder gaudir ja, als anys trenta, d'alguns excel·lents professors a la Facultat de Medicina d'aquella Universitat Autònoma malauradament massa breu. I els seus fills i néts, superades les dificultats no pas petites de la postguerra, han mantingut dempeus la tradició familiar. Quatre generacions, en el nostre país, és molt. El doctor Lluís Folch va recollir una herència: la va treballar eficientment i la va millorar. I l'ha traspassada: estiguem-ne contents.

JORDI GALÍ

President de la Societat Catalana de Pedagogia

Enric Valor i Vives

(1911 - 13.1.2000)

I n una societat com la catalana dels nostres dies, en la qual les tensions que se susciten entorn del cavall de batalla de la llengua marquen els bioritmes socials, fenòmens com el cas Valor hi constitueixen una fita de magnitud considerable. Pel que fa en concret al País Valencià, la desaparició d'Enric Valor (esdevinguda a València el propassat 13 de gener) ha significat l'extinció definitiva de l'estirp dels patriarques gramàtics (Carles Salvador, Manuel Sanchis Guarnier i el malaguanyat mestre de Castalla) que van assumir el compromís noble de conduir l'ordenament de l'idioma en aquella parcel·la atzarosa de la catalanitat dels nostres dies.

Fou un home de tarannà metòdic, que va suplir llacunes en la seva formació intel·lectual —circumstàncies familiars no li permeteren d'accedir a la formació universitària— mitjançant l'esforç continu i l'afecció al rigor. I alhora fou un perfeccionista irreductible. Per poc que resseguim la seva obra, hi trobarem que, en cada edició, en cada

nova revisió. l'aspecte més remarcable és la cura progressiva que hi ha posat en l'enriquiment dels detalls, fins al punt que la precisió l'obsedia més que no pas la innovació. De fet, una consulta apressada de la bibliografia valoriana pot donar a entendre que el lector es troba davant d'obres diverses en casos en què la diversitat respon en rigor a una sola obra, això sí, progressivament més i més polida. I pense, ara, en el *Curso de lengua valenciana*,¹ reproduït amb notables ampliacions al *Curso medio de gramática catalana*,² i, finalment, en el *Curs mitjà de gramàtica catalana*.³

En analitzar l'obra narrativa de Valor, Josep Giner⁴ ja hi havia detectat un estil «rigorós, curós, purista, culte com a bon escriptor d'ofici», condicions que naturalment vertebren els escrits generals de l'autor, per descomptat els tractats de lingüística. De fet, el Valor global, novel·lista i gramàtic, el tenia captivat la llengua correcta, incontaminada, i, doncs, el seu tarannà de teòric de la llengua té un component força normativista, segons el qual convé de dur sempre afermades les regnes que dirigeixen el procés lingüístic. En la fixació de criteris que ens orienten en aquest control hauran de ser decisoris, tal com ara i adés ens recordava el fill de Castalla, els parlars de la muntanya, això és, del país profund, els quals, d'altra banda, troben la seva manifestació més pregona en el llenguatge de la rondalla. Ben mirat, Valor exemplifica —mitjançant la seva ideologia lingüística, definida pel control estricte i per un perfeccionisme de base essencialista— un cert enyor per certes tonalitats de caire noucentista.

En aquest sentit, encara hi podríem anotar la preocupació didàctica amb què el nostre autor elaborà els seus textos, segons la qual és fonamental que la doctrina que hi exposa sigui formulada sobretot de la manera més pràctica, intel·ligible i instructiva. L'eficàcia didàctica hi fou determinant i va conferir a l'obra valoriana un to marcadament monolític; vull dir que, potser a causa de la seva concentració en aquest aspecte, l'autor considerava secundària l'opció de replantejar entre nosaltres els estudis gramaticals, d'adscriure's a escoles lingüístiques de moda o de recórrer a mètodes innovadors que començaven a circular per cercles d'estudiosos. Per damunt de tot, allò que era fonamental era oferir a la societat valenciana, especialment desvalguda, treballs seriosos però alhora senzills, en els quals el rigor no enterbolís ni gota l'eficàcia i l'operativitat d'una ensenyança de la llengua que havia de ser presentada, per exigència de la conjuntura social,

1. València, 1966.

2. València, Gorg, 1973. Hi ha un pròleg força interessant de R. L. Ninyoles.

3. València, Eliseu Climent, 1977.

4. «Pròleg» a E. VALOR, *Millorem el llenguatge*. València, Gorg, 1971. De manera incomprendible, aquest pròleg no ha estat reproduït a la segona edició d'aquesta obra. València, Eliseu Climent, 1979, 2 v.

amb fórmules ben entenedores. Des d'un sentit patriòtic exemplar, el primer objectiu que havia de marcar-se el nostre autor en les seves obres lingüístiques era l'eficàcia divulgadora de les eines que ens han de familiaritzar amb els registres cultes de l'idioma. Aquests són valors admirables, que, per cert, mantenen plena vigència, del conjunt del corpus lingüístic valerià, sobretot de les gramàtiques esmentades, de *Millorem el llenguatge*.⁵ *Temes de correcció lingüística*.⁶ *La flexió verbal*⁷ o *Vocabulari fonamental*.⁸ A base d'una capacitat didàctica admirable, combinada amb una formació lingüística respectable, va anar formint una obra consistent: com a títols més coneguts hi ha els acabats d'adduir, al costat dels quals no podem menystenir d'altres treballs significatius, com ara la unificació i la modernització ortogràfica dels *Goigs valencians*:⁹ la modernització ortogràfica, les notes i el glossari de *La Germania dels menestrals de València*.¹⁰ de Miquel Garcia; o la *Llista de paraules del Fabra que caldrà esmenar*, confeccionada en col·laboració amb J. Giner.¹¹ Tinguem en compte que Valor també va contribuir, per via de Carles Salvador, a engrossir les cèdules de la calaixera del diccionari Alcover-Moll.¹² fou col·laborador en les enquestes que havien de servir de base per a l'*Onomasticon Cataloniae*, de J. Coromines, i deu haver redactat centenars d'articles sobre els temes més diversos al voltant de la llengua.

Amb tot, Valor no és, ni de bon tros, un simple pedagog i prou. Per sota —o per damunt— de les seves aptituds didàctiques hi ha l'autoritat gramatical, que ja albirava fa anys J. Giner, que ratificaven, anys més tard, Sanchis Guarner¹³ i, posteriorment, J. Solà,¹⁴ i que ha acabat assolint el reconeixement unànime de la cultura catalana: i no

5. La idea originària de *Millorem el llenguatge* va trobar-la E. Valor al *Parleu bé!*, de C. Salvador (València, Sicània, 2a ed., 1957).

6. València, Eliseu Climent, 1983.

7. València, Eliseu Climent, 1a ed., 1983.

8. Esplugues de Llobregat, Plaza & Janés, 1988.

9. Edició de R. Blasco, *Els Quaderns*, núm. 6-7 (1974), València, Gorg.

10. *Els Quaderns*, núm. 8 (1974), València, Gorg.

11. Vegeu E. CASANOVA, «Aportacions d'Enric Valor a la lexicografia catalana: el *Vocabulari castellut* de 1948, d'Enric Valor i Josep Giner», actes del *Símposi Enric Valor*, Diputació d'Alacant, 1996, p. 147-180.

12. D'altra banda, les rondalles de Valor figuren entre les fonts documentals del nostre diccionari monumental.

13. «Enric Valor és un dels servidors de l'idioma més antics, més competents, més diligents i més altruistes»: posteriorment insisteix a descriure'l com «un bon gramàtic» (*Gorg*, núm. 27, 1966, p. 6 i 24).

14. Davant la segona edició de *Millorem el llenguatge*, va escriure «Vet aquí un llibre que no vacillo a qualificar d'extraordinari i de modèlic. Crec que és el llibre que més ha aconseguit allò que deia Fabra: que cada dialecte es preocupés d'enriquir-se i depurar-se per tal que després ens po-

admeten cap dubte, doncs, els mèrits que l'han fet creditor del Premi de les Lletres Valencianes (1983), del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1987) o de la investidura de doctor *honoris causa* per les universitats de València, de les Illes Balears, Jaume I de Castelló de la Plana i d'Alacant. Era normal, a més, que formés part des de la fundació de l'Institut de Filologia Valenciana i, per la mateixa raó, també fou nomenat (24 d'octubre de 1986) membre corresponent de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

I acabo amb una referència ràpida a una condició de Valor, que tant li plaïa d'exhibir: la seva devoció fabrista. En efecte, el mestre Enric Valor no solament figura entre els lingüistes valencians capdavanters en la promoció del fabrisme, entre els homes de Fabra decisius: és justament el lingüista valencià que fa més temps que deté aquesta condició i és, al capdavant, «un fabrista enèrgic», segons expressió feliç de J. Giner; *enèrgic* hi val tant com *insubornable*. I consti que el nostre personatge en fa ostentació sempre que en té oportunitat: «Jo he fet allò que Fabra ha manat»; i rebla el clau tot seguit: «Dels escriptors del País Valencià que hem fet al peu de la lletra el que va manar Fabra, un n'he estat jo.»

Val a dir que Valor tingué la fortuna de disposar, en els seus accessos originaris al fabrisme, d'un intermediari de la garantia de J. M. de Casacuberta, al qual l'uní una amistat ferma i que fou alhora el seu enllaç amb l'Institut d'Estudis Catalans. El cas és que Casacuberta pogué disposar de Valor com a guia durant els seus viatges per la geografia valenciana i l'instigà a redactar les narracions de la Foia de Castalla.

Sempre sota l'emblemàtica consigna fabriana de dedicar-se al redreçament de les varietats meridionals del català, el mestre Valor ha portat una vida de treballador incansable en el combat per la llengua; això és, per la dignitat de la comunitat nacional.

VICENT PITARCH

Membre de la Secció Filològica

guéssim retrobar tots. El lector trobarà en aquest llibre una gran riquesa de llenguatge, una sòlida i segura informació, un gran tacte (molta delicadesa, prudència i pedagogia). Difícilment es podria demanar més» (*Del català incorrecte al català correcte*, Barcelona, Edicions 62, 1977, p. 226).